

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o

- Redactie : Henk Hardon
Maarten Klomps
Andries Stoker
- Redactie adres : Gabriëlgaarde 42, 1241 AM Kortenhoef, 035-62478
- Illustraties : Willy Leurs 77, 80
- Typewerk : Marianne Harder
Joke Hardon
Inge Karsemeyer
- Verzending : Bep Dwars-van Achterberg, Prinsenstraat 15, Hilversum
tel.035-233973

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 23 JULI

INHOUDSOPGAVE

- 59 : Van de redactie
60 : Programma
61 : Bestuursmededelingen
62 : Bezoek vogelobservatiehut Laarder Wasmeer
Excursie Amsterdamse Waterleidingduinen
63-65 : Een grote Pijlstormvogel (*Puffinus gravis*) boven het Laarder Wasmeer
65 : Excursie Amsterdamse Waterleidingduinen
66 : Excursie Eempolders
Thuis braakballen uitpluizen
67-74 : Braakbalgegevens van enkele Gooise uilesoorten
75 : Vogels kijken vanuit de trein
76 : Op de fiets naar Horn & Kuyerpolder
77-80 : Veldwaarnemingen

VAN DE REDAKTIE

Bij de meeste vogelaars is het waarschijnlijk wel bekend dat momenteel een paartje Ooievaars een vestigingspoging doet op een oude fabrieksschoorsteen in Kortenhoef. Deze toren is gelegen op de hoek Emmaweg/Zuidsingel. Waarschijnlijk is de broedpoging voor dit jaar te laat. Maar we hopen dat dit Ooievaarspaar zich dermate thuis zal voelen in onze streken zodat zij volgend jaar eerder op deze broedlokatie zullen neerstrijken.

Ook in de zomermaanden moet de Korhaan verschijnen maar de redactie zit langzamerhand met een lege copijmap. In juli en augustus zijn er bovendien geen lezingen en excursies en vooral deze laatste zijn altijd goed voor een leuk verslag. Deze Korhaan heeft zelfs twee verslagen over dezelfde excursie (uiteraard bij wijze van uitzondering). Help de redactie in deze periode aan copij en laat de Korhaan niet te dun worden.

Er is onlangs opgericht de Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o. Deze vereniging heeft zich als doel gesteld om Anna's Hoeve als natuurgebied met rustige recreatie te behouden en te herstellen.

Momenteel worden door Willy Leurs de Steenuilen in ons gebied geïnventariseerd. Er zijn al verscheidene broedgevallen gekonstateerd. Mocht U ook waarnemingen van Steenuilen hebben wilt u deze dan aan Willy Leurs doorgeven? tel. 035-62499.

Mensen die nog telformulieren van de waterhoentelling hebben, worden verzocht deze zo spoedig mogelijk naar Dick Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum te sturen.

Voor de huiszwaluwtelling wordt nog iemand gezocht voor de gemeente Muiderberg. U kunt zich opgeven bij de fam. Hardon.

De redactie heeft een schrijven ontvangen van Peter van der Linden als woordvoerder van een groep mensen welke een blad wil uitgeven over Natuur en Milieu in Gooi, Vechtstreek en Eemland. Om dit te realiseren is hulp nodig van vele mensen o.a. voor redactie, typewerk etc. etc. Reacties van geïnteresseerden kunnen gestuurd worden naar: Peter van der Linden
Hertog Aelbrechtstraat 14
Hilversum (035) - 851271

PROGRAMMA

- Zaterdag 1 september Fietstocht door de Eempolders o.l.v. Peter Dieperink en z... We verzamelen bij het gemeentehuis van Eemnes om 09.00 uur.
- Dinsdag 11 september Werk-kontaktavond: vergadering van de subgroep Avifauna en Avifauna van 't Gooi. We verwachten alle vogelaars weer in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden. Aanvang 19.45 uur.
- Zaterdag 22 september Amsterdamse Waterleidingduinen. We vertrekken om 06.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum. Eventueel laarzen, regenkleding en brood en drinken meenemen. Toegang tot het gebied kost f 1,-. Deze excursie zal onder deskundige leiding staan.
- Donderdag 27 september Lezing; programma nog niet bekend.
- Zaterdag 6 oktober Dagexcursie Hondsbosse Zeewering en het Zwanewater. We vertrekken vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum om 07.00 uur. Brood en drinken, regenkleding en laarzen meenemen.
- Dinsdag 9 oktober Werk-kontaktavond. U bent weer welkom in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden. Aanvang 20.00 uur.
- Zondagmorgen 14 oktober Ochtendexcursie Laarder Wasmeer o.l.v. Jelle Harder. We verzamelen om 08.00 uur aan het eind van de Meerweg in Hilversum. Dit is een zijstraat van de Kamerlingh Onnesweg ter hoogte van de Philips gebouwen.
- Donderdag 26 oktober Lezing; programma nog niet bekend.
- 26/27/28 oktober Weekend Vlieland. We kamperen in de kampeerboerderij 't Westendt, Dorpsstraat 181 Vlieland. Telefoon 05621-397. Wilt u deelnemen aan dit weekend dan dient u zich eerst telefonisch op te geven bij Joke Hardon, telefoon 02154-18804. De beraamde kosten à f 70,- kunt u overmaken op het gironummer 2529179 t.n.v. penningmeester V.W.G. Opgave en betaling dient uiterlijk plaats te vinden VOOR 1 OKTOBER!

BESTUURSMEEDEDELINGEN

- We hebben Natuurmonumenten onze verontwaardiging laten blijken n.a.v. de verstering van een paartje IJsvogels dat een broedpoging ondernam op het landgoed Hilverbeek, door medewerkers van deze vereniging.
- Door nijpend geldtekort dreigt de gemeente Hilversum de subsidie voor het Spanderswoud-project van het V.G.N. te stoppen. We verzochten B en W toch enige subsidie te blijven geven of een ander minder ingrijpende oplossing te vinden, gezien de grote natuureducatieve waarde en de voorbeeldfunctie die dit project heeft.
- Verrassend is dat de uitbreiding van de jachthaven 't Raboes niet doorgaat, nu de eigenaar hiervan afziet. De VWG had hier tegen bezwaar gemaakt.
- Besloten is om lid te worden van SOVON, de overkoepelende stichting van vogelwerkgroepen en vogelwachten. De organisatie is volgens de nieuwe structuur weer onderverdeeld in 19 districten met ieder een eigen districtsraad. De grootte van de werkgroep bepaald de inbreng binnen deze raad. Onze aansluiting bij district 10 (globaal provincie Utrecht) impliceert ook dat een eventueel lidmaatschap van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord/Holland voor ons weinig zinvol is. We blijven daar als waarnemer regelmatig de vergaderingen bezoeken.
- De Vogelwacht Delft e.o. bracht een uitgebreid broedvogelverslag van de gemeente Delft (1983) uit, hetgeen in de bibliotheek te vinden zal zijn.

LEDENBESTAND

Nieuw: J.A. Haksbergen, Larenseweg 157 fl. 18, 1221 CL Hilversum, 035-830114
mw. E. Schild-Schofaerts, Mecklenburgln. 17, 1404 BE Bussum, 02159-44051
mw. E. Buwalda-Rogge, Sterreln. 52, 1217 IT Hilversum, 035-16180
W. Meijer , Leusdenhof 190, 1108 DG Amsterdam ZO., 020-960263
T. de Jong , Hoofdweg 96, Huizen-Bijvanck, 02152-54562
mw. L. Jonckbloedt, Sleewijkstr. 96, 1107 TX Amsterdam, 020-973233
J. Meijer , B.v.Rooyenstr. 64, 1411 TX Naarden, 02159-47129
mw. I. Meijer , huisgenootlid
P.J. vd. Linden, Hertog Aelbrechtstr. 14, 1222 BL Hilversum, 035-851271
mw. v.d. Linden, huisgenootlid
mw. A. v.d. Berge, Beekln. 33, 1403 RD Bussum
mw. M. Vonk , Bijenmeent 83, 1218 GE Hilversum
W. Ridderikhoff, Aetsveldseln. 52, 1381 EB Weesp
mw. L. Jansma , Alkmaargracht 107, 1324 PM Almere
W. Dijkstra , Roermondstr. 5, 1324 MT Almere
J. Marcusse , Vrijmarkt 147, 1355 GP Almere

Opgezegd: G.L. Jensma, Bussum
mw. M. Zwart, Muiderberg

Adreswijziging: H. Beeker, Frans Halsstr. 27¹, 1072 BN Amsterdam

BEZOEK VOGELOBSERVATIEHUT LAARDER WASMEER

J. Harder

Gedurende de maand juni kan er een bezoek worden gebracht aan de vogelhut in het Wasmeer. Onder leiding van iemand van onze Vogelwerkgroep kan dit op iedere woensdagmiddag gebeuren (vertrek ingang Wasmeer aan het einde van de Meerweg om 14.00 uur, 14.30, 15.00, 15.30 en 16.00 uur). Ook iedere donderdagavond zijn er bezoeken aan de hut (vertrek ingang Wasmeer om 19.00 uur, 19.30, 20.00, 20.30 en 21.30 uur).

U kunt naar behoefte een half uur of langer blijven. Voor mensen zonder verrekijker zijn enkele kijkers beschikbaar. Hoe de excursiedagen en tijden na juni verlopen zal nog bekeken worden. Mededelingen hierover vindt u in de pers (o.a. op woensdagen in de Natuurwijzer van de Gooi- en Eemlander). Overigens kunt u ook altijd elke eerste zaterdag van de maand een twee uur durende wandeling onder leiding van een boswachter of een IVN-gids maken in het Laarder Wasmeergebied. De vogelhut wordt dan ook aangedaan.

EXCURSIE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN

F. van der Veer

Zaterdag 24 maart was het zéér vroeg opstaan! Want om 06.00 uur zouden we vertrekken vanaf 't station in Hilversum. Een behoorlijk gezelschap (20 m/v) verdeelde zich over vijf auto's. We reden naar de ingang van Vogelenzang, kan het toepasselijker!? Voor het bedrag van twee kwartjes spuwde een automaat een toegangsbiljet uit. Als beginnend vogelaar (vorig jaar voor het eerst op vogelherkenningscursus) kijk je je ogen uit als je bijvoorbeeld Paul van de Poel, nog op de parkeerplaats, al een 10-tal vogels ziet benoemen en mooier nog, hem hoort imiteren! Regelmatig dachten we met een vogel te maken te hebben, maar juist. Voor mij kan deze dag al niet meer stuk, maar ik kreeg de indruk dat dit voor iedereen gold want we zagen minutenlang een IJsvogel vlak boven het water in een struik zitten! Als beginneling denk je al gauw: "Zo'n zeldzaam mooi beest zal ik wel nooit in de kijker krijgen!". Maar zo zie je maar weer. Een excursie met ervaren vogelaars er bij is uitstekend om meerdere vogelsoorten te leren ontdekken!

De wandeltocht ging toen verder langs een waterloop omgeven door bos en afgewisseld met open terrein. Prachtig gebied. Vele vogelgeluiden werden 's morgens vroeg gesignaleerd: Boomleeuwerik, Grote Bonte en Groene Specht, Grote Gele Kwikstaart etc. Plotseling ontwaarden we nog twee reeën, die helaas later op de loop gingen, in tegenstelling tot twee damherten die heel kalm vlakbij bleven liggen. Verder hoopte men er op een Waterspreeuw te zien bij een van de watervalletjes, maar dat is niet gelukt. Voor mij persoonlijk was het ook leuk nu eens de Rietgors, Ringmus, Goudhaantje, Tafeleend, Krakeend en Dodaars goed gezien te hebben. Om kort te gaan: dit is een gebied dat zeker de moeite waard is voor vogelaars, maar ook trimmen gaat er uitstekend, zoals we hebben gemerkt. En voor de prijs hoef je het zeker niet te laten!

EEN GROTE PIJLSTORMVOGEL (PUFFINUS GRAVIS) BOVEN HET LAARDER WASMEER

J. Harder

Op zondag 15 januari 1984 bevond ik mij in het Laarder Wasmeer. Dit ten oosten van Hilversum gelegen natuurreservaat bezocht ik voor de waterwild- en roofvogeltelling. Tijdens deze telling was het weerbeeld tussen 11.15 en 13.40 uur als volgt te beschrijven: temperatuur circa 3°C, zicht goed, windkracht 4-5 uit het westen en vrijwel geheel bewolkt. Vanaf ongeveer 12.15 tot circa 13.00 uur trok er een hagel- en onweersbui over. Na deze bui klaarde het weer enigszins op en brak de zon even door (van belang is te vermelden dat het op zaterdag 14 januari en in de nacht van 14/15 januari behoorlijk gestormd had, tot windkracht 10 toe). Terwijl ik mij door het gebied begaf vloog er om 13.25 uur een Zilvermeeuw laag over mij heen. Even volgde ik deze vogel met de 10x40 Zeisskijker. Op het moment dat ik verder wilde gaan zag ik schuin boven mij op misschien 40-50 meter hoogte een vogel, vliegend van noordoost naar zuidwest, die mijn aandacht trok. Met de kijker zag ik direct dat het iets bijzonders moest zijn... Het flitste door mij heen: een Pijlstormvogel! Hoewel ik nog nooit zo'n beest in levende lijve had zien vliegen herkende ik toch meteen het silhouet: een relatief kort lichaam en opvallend lange, slanke vleugels (de vleugels van de even tevoren waargenomen Zilvermeeuw leken mij duidelijk breder). Nadat ik de vogel circa 30 seconden had waargenoemd noteerde ik de volgende kenmerken:

lichaam: relatief kort, naar mijn idee groter dan de rondvliegende Kokmeeuwen, maar kleiner dan de net overgevlogen Zilvermeeuw.

vleugels: opvallend lang en smal, puntige toppen.

staart: korte, rechte, betrekkelijk smalle staart, aan het einde wat afgerond.

vlucht: een lichte, rustige vlucht, zeilend en licht schommelend tegen de wind in; maakte over een afstand van 200 à 300 meter dat ik de vogel kon volgen slechts eenmaal een lichte vleugelslag. De vogel vloog schuin boven mij en daarna van mij vandaan. De houding van de vleugels kon ik toen waarnemen: vanaf het lichaam eerst een gedeelte wat bollend oplopend daarna naar beneden buigend (tot enigszins horizontaal?)

kleuren: de gehele onderzijde van het lichaam maakte een lichte indruk, zo ook de vleugels; mogelijk dat de staart aan het einde wat donker was. De bovenzijde van de vogel heb ik slechts eenmaal redelijk kunnen zien. Daarbij viel het op dat er ter hoogte van de stuit een lichte plek aanwezig was. Dit betekende tevens dat de "rest" van de bovenzijde donkerder van kleur moest zijn. Tenslotte was mij opgevallen dat de snavel van deze vogel erg donker (zwart?) gekleurd was.

Thuisgekomen heb ik er een aantal boeken bijgenomen om na te kijken wat ik nu precies gezien had. Duidelijk was in ieder geval al dat het een Pijlstormvogel moest zijn geweest (vlucht, lengte en breedte van de vleugels, relatief kort lichaam, korte afgeronde staart). Maar welke Pijlstormvogel was het nu? De Grauwe Pijlstormvogel viel al direct af gezien deze een geheel donkere onderzijde heeft. Aanvankelijk keek ik daarom eerst naar de Noordse Pijlstormvogel. Naar mijn oordeel was deze te klein in vergelijking met "mijn" vogel. Doorslaggevend om mij weer van deze vogel af te weren was echter het feit dat de Noordse Pijlstormvogel geen lichte plek in de omgeving van de stuit heeft. Door deze constatering bleven er nog twee mogelijkheden over. Ten eerste de Grote Pijlstormvogel waarvan het begin van de staartwortel wit gekleurd is en de Kuhl Pijlstormvogel die soms ook een witte vlek op deze plek heeft. Qua grootte komen beide vogels met met elkaar overeen. Om tenslotte toch de juiste soort te kunnen vaststellen bleek de kleur van de snavel doorslaggevend te zijn. Daar de Kuhls Pijlstormvogel een gele snavel heeft en ik duidelijk een erg donkere snavel had gezien was mijn eindconclusie dat ik een Grote Pijlstormvogel had waargenomen. Circa twee uur later ben ik met Jan Bos en Adrie Vermeule nog eens in het Laarder Wasmeer gaan kijken, maar van de Pijlstormvogel was niets meer te bekennen.

Om nu een idee te krijgen welke status deze vogel heeft in ons land de volgende toelichting. Grote Pijlstormvogels broeden van november tot april op de eilanden Tristan da Cunha en Sough. Deze eilanden liggen circa 3500 km ten westen van Kaapstad. Ook de Falklandeilanden behoren bij het broedgebied. In april en mei trekt de soort langs Zuid- en Noord-Amerika noordwaarts over het westelijke deel van de Atlantische Oceaan. Via New Foundland (juni) wordt er zelfs doorgevlogen tot IJsland en Groenlanden toe (juli, augustus). Daarna verloopt de trekroute weer zuidwaarts over de oostelijke Atlantische Oceaan. In september langs Spanje, oktober de Canarische eilanden, november Ivoorkust en verder naar het broedgebied. Volgens bovenstaande informatie uit Elseviers Zeevogelgids (1980) is een Grote Pijlstormvogel normaal gesproken in januari in het zuidelijk halfrond op het broedgebied. Als we daarom de verschillende literatuur raadplegen komen we het volgende te weten: De Avifauna van Midden/nederland (1971), waartoe ook het Gooi behoort, maakt geen melding van deze soort. De Avifauna van Nederland (1970) vermeldt 7 gevallen: 5 vondsten en 2 waarnemingen. Van deze zeven is er één (vondst) bij Rotterdam, de rest werd aan de zee kust waargenomen. Er was geen januari-waarneming bij. In Elseviers Zeevogelgids (1980) worden eveneens 5 vondsten en nu ruim 10 waarnemingen opgegeven. Alle werden vastgesteld in de periode eind juli - eind november. De meest recente en complete publicatie over "Zee- en Kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-1979" in Limosa 56:3 (1983) geeft een overzicht van o.a. alle waargenomen Grote Pijlstormvogels. Langs onze 250 km lange kustlijn werd hiertoe door 165 leden van de Club van Zeetrekwaarnemers in de genoemde zes jaren in totaal 19822 uren zeetrek geteld. Tijdens deze teluren werd de Grote Pijlstormvogel slechts op zes dagen gesignaleerd (alle in de periode juni-oktober). Hierbij gaat het maar om acht exemplaren. Vermeld wordt verder dat deze soort vermoedelijk vaker langs onze kust verscheen, want 23 maal werd melding gemaakt van een "Grote Pijlstormvogel". In slechts twee gevallen werd hierbij Kuhls Pijlstormvogel opgegeven, zodat verondersteld werd dat de meeste waarnemingen betrekking hadden op de Grote Pijlstormvogel. De waarnemingen van de "Grote Pijlstormvogels" waren alle verdeeld over de maanden april-november (muv. juli). Bij navraag aan de archivaris van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) de heer C.J.G. Scharringa en de heer E.R. Osieck (mond.med.) werd mij meegedeeld dat er geen meldingen van Grote Pijlstormvogels uit het binnenland bekend zijn. Volgens Scharringa zijn er tot op heden 20 gevallen die in totaal 28 vogels betreffen. Hierin is dan nog de volgende verdeling te maken: 1900-1968: 7 ex, 1969-1980: 19 ex, 1981 1 ex en 1982 1 ex. Al deze vogels werden aan de kust waargenomen en geen enkele waarneming werd gedaan in december, januari, februari of maart. Het is duidelijk, mijn waarneming op 15 januari is uitzonderlijk. Tot zover datgene wat over ons land bekend is. In de buitenlandse literatuur komen we tenslotte een stapje verder. In het nieuwe boek van Peter Harrison, Seabirds (1983), vinden we op pagina 259 een duidelijk afwijkende waarneming. Gemeld wordt dat er in februari 1979 aan de Monterey Bay, Californië een waarneming was gedaan. Afwijkend is deze waarneming gezien de maand en de plaats. Weer wat dichter bij huis vermeld het Handboek of British Birds (1945): Generally seen Aug. to Nov..., occasionally Dec. and Jan... De meest interessante gegevens vinden we tenslotte in het Handbuch der Vögel Mitteleuropas (1966). Hierin zien we op pagina 193 de volgende opgave: januari 1926 Kleine Belt en januari 1954 Kattegat. Of het hier om vondsten of waarnemingen ging is niet duidelijk. In ieder geval betreffen het januari waarnemingen. Bovendien zou je met enige voorzichtigheid kunnen zeggen dat de Kleine Belt een soort binnenland waarneming is. Voor het Kattegat geldt dat in mindere mate. Als conclusie uit de buitenlandse literatuur is op te merken dat januariwaarnemingen weliswaar uitzonderlijk zijn, maar niet onmogelijk. Een januariwaarneming voor ons land behoort dus tot de mogelijkheden. Een tweede mogelijkheid lijkt die van een binnenland waarneming. Was mijn vogel op 15 januari 1984 een door de storm verwaaide vogel die vanuit het IJsselmeergebied over het Gooi terugvloog naar de open zee?

Het gegeven dat er voor ons land nog nooit een binnenland waarneming en/of winter waarneming gedaan was betekende voor mij een extra "kick" bij de uitwerking van dit artikel. Achteraf bezien kun je zo'n waarneming misschien toch enigszins verklaarbaar maken door te wijzen op de zachte winter die we tot nog toe gekend hebben en vooral de geweldige stormen van de laatste weken. Welke waarde de CDNA tenslotte aan deze eerste binnenland en januari waarneming zal hechten is slechts af te wachten, voor mijzelf betekende het een reusachtige krent in de altijd aanwezige pap!

Geraadpleegde literatuur

1. Alleyn W.F. e.a. 1971. Avifauna van Midden-Nederland, Van Gorcum, Assen.
2. Camphuysen C.J. en J. van Dijk. 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. Limosa 56:81-230, pag. 125 en 213.
3. Commissie voor de Nederlandse Avifauna. 1970. Avifauna van Nederland. Brill, Leiden.
4. Glutz von Blotzheim U.N. en K.M. Bauer, 1966. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band I pag. 193. Frankfurt am Main.
5. Harrison Peter, 1983. Seabirds, an identification guide, pag. 259, Beckenham.
6. Heinzel H. en G. Tuck. 1980. Elseviers Zeevogelgids. Elsevier, Amsterdam.
7. Scharringa Kees (C.J.G.) en Eduard R. Osieck. 1982. Zeldzame en schaarse vogels in Nederland in 1981. Limosa 55:125-138, pag. 126.
8. Voous K.H. 1960. Atlas van de Europese vogels. Elsevier, Amsterdam.
9. Witherby H.F. e.a., 1945. The handbook of British Birds, deel 4 pag. 54.

EXCURSIE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN

L. Verweij

We vertrokken in de vroege morgen van 24 maart om 06.00 uur met 20 goedgemutste vogelaars, bij een bedekte lucht en bolderende wind. Na aankomst in Vogelenzang waren onze eerste vijf minuten al erg goed. Nadat één van ons een flits van een IJsvogel had gezien, gelukte het ons tenslotte allemaal om hem via de kijker in een struik langs de waterkant te zien en horen. In hetzelfde plasje waar de IJsvogel zich ophield waren tevens Dodaars, Fuut, Krakeend, Kuifeend en Wintertaling te zien. Verder wandelend kwamen we nog ondermeer tegen: Glanskopmees, Staartmees, Witte en Gele Kwikstaart, Graspieper, Wulp, Waterpieper, Rietgors, Buizerd en Blauwe Kiekendief. Tevens werd het geluid gehoord van Boomleeuwerik en van Bonte en Groene Specht. Op een gegeven moment werd besloten ook nog even een kijkje te gaan nemen op het strand. Welnu, dat viel tegen; het leverde slechts één eenzame Drieteenstrandloper op. Op de terugweg werden we heel even door een buitje belaagd, maar gelukkig bleef het bij die éne. Weer terug bij ons uitgangspunt namelijk het "IJsvogelplasje" werd de Tjiftjaf gehoord en konden we van zeer nabij Goudhaantje en Staartmees observeren. Al met al was het een fijne excursie: bedakt Rick, Inge en Adrie.

VERSLAG VAN DE EXCURSIE EEMPOLDERS

P. en V. Boontje

Maandag 23 april om 07.00 uur voor 't stadhuis in Eemnes. Er blijken zo'n 16 mensen belangstelling te hebben voor deze fietsexcursie. Tijdens het wachten op eventuele laatkomers wordt er een Groenling ontdekt, die in een spar voor 't stadhuis een nest aan het maken is. We vertrekken richting Meentweg. Daar horen we bij een boerderij een Zwartkop. We slaan de eerste polderweg in. 't Is zalig rustig, we zijn vol goede moed en de zon is duidelijk van plan om zijn best te doen, maar op dit moment is het nog goed koud. De ervaren rotten hebben dan ook handschoenen aan en een dikke jas. Wij (introducé's) hebben ons hier danig in vergist. Al fietsend worden we gewezen op Grutto's, Kieviten, Scholeksters, Graspiepers, Veldleeuweriken, Blauwe Reigers, Kemphanen, Witte Kwikstaarten, Kneuen. We moeten regelmatig in ons boek kijken hoe de vogels er precies uitzien. Bij de waaien aangekomen (Rietgors gezien) stappen we af en lopen de dijk een stukje op. Daar blijkt een Gele Kwikstaart te zitten. Waarschijnlijk zat hij daar speciaal voor ons want hij liet zich heel duidelijk zien en de zon scheen op hem zodat het geel prachtig uitkwam. Wat later, bijna bij 't IJsselmeer gekomen is er in de lucht een mannetje Bruine Kiekendief te zien, die nestmateriaal bij zich heeft. We fietsen nu met de wind in de rug, wat het aangenamer maakt, richting het gemaal. Bij het passeren van een mesthoop, trapt iedereen op de rem vanwege een Tapuit. 'n Fraai beestje wat zich goed liet bekijken, vooral ook door het zonlicht mooi van kleur. Bij het gemaal aangekomen zijn we toe aan een versterking. De koffie wordt rondgedeeld en menigeen neemt een boterham. Ondertussen komt boer Bruinekool kijken wat er gaande is en maakt een praatje. Na de koffie lopen we voorbij het gemaal de andere polder in. Onze gidsen, Adri Vermeule en Peter Dieperink willen ons Smienten, Dodaars, Wintertalingen en Slobeenden laten zien die daar bij het water moeten zitten. Maar helaas zijn een paar vissers ons voor, dus kunnen we onze eenden wel vergeten. Wel zien we nog 3 Tapuiten (niet zo duidelijk als de eerste) en een paar Wulpen. Terug bij het gemaal vinden we onder een zwarte els braakballen van een Torenvalk die daar zijn nest heeft. Er vliegen verschillende Boerenzwaluwen heen en weer. We stappen op de fiets om weer richting Eemnes te gaan. Nu het wat later in de ochtend is, begint de temperatuur wat op te lopen. Met de wind in de rug zijn we snel in de bebouwde kom aangekomen. Terwijl er wordt bekeken wie nog naar de Stichtse Brug wil gaan, als toegift, wordt er nog een Huiszwaluw waargenomen. Wij besluiten om er nu mee te stoppen voor deze excursie, maar we gaan graag nog een keer mee.

THUIS BRAAKBALLEN UITPLUIZEN; MEDEWERKERS GEVRAAGD

Er zijn plannen om het uitpluizen van braakballen niet tot de werkavonden te beperken, maar het ook door leden van de vogelwerkgroep thuis te laten uitvoeren. Braakbalmateriaal wordt beschikbaar gesteld of kan zelf worden verzameld. Ieder kan zelf bepalen hoeveel braakballen hij per keer kan onderzoeken. Veel tijd hoeft het dus niet te kosten! Ervaring is niet vereist; elk vogelwerkgroeplid kan zich opgeven. Voor handleidingen en determinatielectuur wordt gezorgd. Het gedetermineerde materiaal wordt gecontroleerd en komt weer terug bij de medewerker met aanwijzingen bij de eventueel gemaakte determinatiefouten. Om te kunnen vergelijken ontvangt ieder bovendien een doos met reeds op soort gebrachte schedelresten van muizen met de namen erbij. Een eenvoudiger manier, die weinig tijd kost om ervaring op te doen met braakballen pluizen en tegelijkertijd aan een onderzoek mee te werken, bestaat bijna niet. Niet wachten met opgeven maar meteen doen. Dit kan mondeling of schriftelijk Joke Hardon, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, tel. 02154-18804. De opgaven moeten binnen een maand na het verschijnen van dit nummer op bovenstaand adres zijn gedaan.

BRAAKBALGEGEVENS VAN ENKELE GOOISE UILESOORTEN

Dick A. Jonkers

1. Inleiding.

In het kader van het onderzoek naar het voedsel van uilesoorten tussen Vecht en Eem werd door de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. op 14 februari 1984 een z.g.n. braakbalavond gehouden.

Op deze avond werden braakballen van Bos- en Ransuil die op verschillende plaatsen in het Gooi waren verzameld op het voorkomen van prooidierresten onderzocht.

De avond had in eerste instantie tot doel gegevens te verzamelen over het voedsel van de uilen binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep. Voorts was de opzet de leden vertrouwd te maken met het uitpluizen en determineren van prooidierresten in braakballen of resten daarvan.

2. Werkwijze.

Onder de medewerkers op de avond zaten ervaren en onervaren pluizers. In verband hiermee werd eerst een diaserie vertoond met kenmerken van boven- en onderkaken van verschillende muizensoorten. Daarna werden de braakballen uitgeplozen en de resten van ware muizen, woelmuizen, insekteneters en vogels van elkaar gescheiden. De volgende stap die werd uitgevoerd was het op naam brengen van de gevonden resten met behulp van determinatietabellen. De gedetermineerde dieren werden verzameld in geëtiketteerde dozen gedaan.

De collectie is in zijn geheel gecontroleerd op de juistheid van de determinaties.

3. Herkomst van het materiaal.

De grootste partij (90 braakballen) was afkomstig van een groep van 21 Ransuilen die zich ophield in de omgeving van de Oud Huizerweg/Fazantweg (gemeente Naarden). Enkele braakballen van een Bosuil kwamen van het landgoed de Beek (gemeente Bussum). Verder was er een braakbal van een Bosuil van het landgoed Boekestein (gemeente s-Graveland) en waren er ook enkele van een Bosuil van het landgoed Oud-Naarden (gemeente Naarden).

4. Beschrijving van het biotoop rond de vindplaatsen.

De vindplaats Oud-Huizerweg/Fazantweg ligt aan de oostzijde van de gemeente Naarden bijna tegen de noord westkant van Huizen aan.

In de omgeving liggen de landgoederen van de Gooise noordflank met hun gemengde loof/naaldbossen. Zij worden aan het Gooimeer begrensd door rietkragen. Naar het oosten toe komen de akkers van de resterende enges en verspreid staande hakhoutbosjes met hier en daar fijnspar aanplant voor. Tussen de landgoederen zijn op enkele plaatsen nog weilanden met zanderijsloten te vinden. Het landgoed Oud-Naarden ligt hier niet ver vandaan. Bovenstaande beschrijving geldt eveneens voor deze vindplaats.

Het landgoed de Beek kenmerkt zich door een vijverpartij die aansluit op het zanderijslotensysteem bij Naarden dat door het kwekerijen en tuin-derijengebied loopt. Het landgoed is parkachtig met oud loofhout en ligt temidden van een villawijk die de uitloper vormt van het noordoostelijk deel van Bussum. Aangrenzend bevinden zich enkele akkers en een klein graslandcomplex en het met oude loofhout bedekte landgoed Oud Bussum. Boekestein bevindt zich aan de noordkant van de reeks parkachtige 's-Gravelandse landgoederen met hun grote gazons en hier en daar weilanden. Aan de westzijde ervan ligt het weidelandschap van de Stichts-Ankeveense polder.

5. Resultaten van de braakbalanalyses.

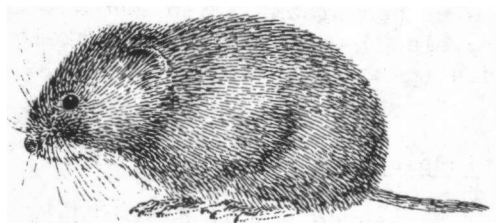
5.1. Oud-Huizerweg.

Het materiaal werd verzameld op 7 februari 1984.

De samenstelling van de onderzochte braakballen viel op door de woelmuizen die de boventoon voerden, de aanwezigheid van dwergmuizen en het aantreffen van een aantal vogelsoorten. Het aanwezige aantal prooidieren (Tabel 1) werd berekend volgens de maximummethode.

Tabel 1: Aantal gevonden schedeldelen en berekend aantal prooidieren in de Ransuilbraakballen van de Oud-Huizerweg.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>linker- onder- kaak</u>	<u>rechter- onder- kaak</u>	<u>boven- kaak</u>	<u>berekend aantal prooidieren</u>
Veldmuis (<i>Microtus arvelis</i>)	110	116	139	139
Aardmuis (<i>Microtus agretis</i>)	4	1	1	4
Woelmuis spec. (<i>Microtus spec</i>)	-	1	-	1
Dwergmuis (<i>Micromys minutus</i>)	7	12	4	12
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	14	10	10	14
Goudhaantje (<i>Regulus regulus</i>)	onder en bovensnavel			1
Barmsijs (<i>Candudis flammea</i>)	ondersnavel			1
Sijs (<i>Candudis spinus</i>)	ondersnavel			1

Aardmuis

Hoewel het materiaal zeer goed is onderzocht, ontbraken de spitsmuizen. Ook komen soorten als huismus, rosse woelmuis en woelrat niet in deze partij voor.

De woelmuizen waren in het jachtgebied blijkbaar in grote aantallen aanwezig. (Tabel 2) De aanwezigheid van ware muizen duidt erop dat er behalve in de graslanden ook in riet (restanten?) en meer begroeide terreinen naar voedsel werd gezocht. De aangetroffen vogels wijzen eveneens in die richting.

Tabel 2: Procentuele verdeling van de prooidieren in de Ransuilbraakballen van de Oud-Huizerweg.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>aantal</u>	<u>%</u>	<u>familie</u>
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	139	80,3	Microtidae (Woelmuizen)
Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)	4	2,3	83,2%
Woelmuis spec. (<i>Microtus spec.</i>)	1	0,6	
Dwergmuis (<i>Micromys minutis</i>)	12	6,9	Muridae (Muizen en ratten)
Bosmuis (<i>Apodemus sylveticus</i>)	14	8,1	15%
Goudhaantje (<i>Regulus regulus</i>)	1	0,6	Muscapidae (Vliegenvangers)
			0,6%
Barmsijs (<i>Carduelis flammea</i>)	1	0,6	Fringillidae (Vinken)
Sijs (<i>Carduelis spinus</i>)	1	0,6	1,2%
Totaal aantal prooidieren	173		

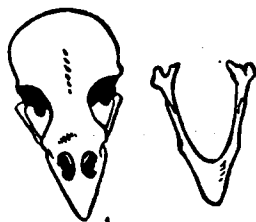
Bosmuis

5.2 Landgoed de Beek.

Het verzamelen van de braakballen vond plaats in februari 1984. Bosuilen hebben geen gemeenschappelijk roestplaatsen zoals Rans- en Velduil. Het verzamelen van braakballen van deze Bosuil kost dan ook veel moeite. In de wintermaanden als de beide andere soorten nog in groepen bij elkaar verblijven heeft de Bosuil zijn territorium al gevestigd. Braakballen die van deze veelzijdige jager verzameld zijn geven dan ook uitstekende informatie over het voorkomen van diersoorten in en in de onmiddellijke omgeving daarvan. De soortensamenstelling (Tabel 3) verschilt duidelijk met die van de Ransuil. Ware muis, spitsmuis en grote vogels gepredeerd.

Tabel 3: Aantal gevonden schedeldelen en berekend aantal prooidieren in de bosuilbraakballen van het landgoed de Beek.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>linker- onder- kaak</u>	<u>rechter onder- kaak</u>	<u>boven- kaak</u>	<u>berekend aan- tal prooidieren</u>
Rosse woelmuis (Clethrionomys/ glareolus)	1	-	3	3
Veldmuis (Microtus arvalis)	-	1	-	1
Woelmuis spec.(Microtus spec.)	1	-	-	1
Bosmuis (Apodemus sylvaticus)	-	2	-	2
Huismuis(Mus musculus)	1	1	-	1
Huisspitsmuis (Crocidura russula)	7	8	4	8
Zanglijster (Turdus philomelos)	snavel			
Uil spec.	poot			

Huismuis

De hoedanigheid van het materiaal wijst erop dat deze Bosuil de graslanden en akkerranden nauwelijks bezocht. Het parkachtig bos, het biotoop van bos- en rosse woelmuis werd daarentegen wel bejaagd evenals de bebouwing waartussen huismuis en huisspitsmuis zich thuisvoelen. In welke vorm de Bosuil de andere uil geconsumeerd heeft is niet meer te achterhalen. Was het dier al dood of werd hij gegrepen of gedood tijdens een gevecht! De verschillen met de in de open gebieden jagende Ransuilen komen helemaal naar voren wanneer we de verdeling ware muizen, woelmuizen en spitsmuizen procentueel vastleggen. (Tabel 4).

Tabel 4: Procentuele verdeling van de prooidieren in de Bosuilbraakballen van het landgoed de Beek.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>aantal</u>	<u>%</u>	<u>familie</u>
Rosse woelmuis	3	16,6	Muridae (Muizen en ratten) 16,7 %
Veldmuis	1	5,6	
Woelmuis spec.	1	5,6	
Bosmuis	2	11,1	Soricidae (spitsmuizen) 44,3 %
Huismuis	1	5,6	
Huisspitsmuis	8	44,3	
Zanglijster	1	5,6	Turdidae (Lijsters) 5,6 %
Uil spec.	1	5,6	5,6 %
Totaal aantal prooidieren	18		

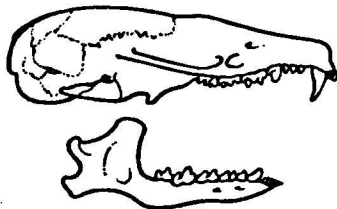
Rosse Woelmuis

5.3 Landgoed Oud-Naarden.

De braakballen werden verzameld op 7 februari 1984. De hoeveelheid materiaal uit dit gebied is te gering om daarmee berekeningen te kunnen maken. Net als bij de vorige Bosuil kwamen vogels op het menu voor. We kunnen gevoegelijk aannemen dat deze op hun slaapplaatsen gegrepen zijn.

Tabel 5: Aantal gevonden schedeldelen van prooidieren in braakballen van een Bosuil van Oud-Naarden.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>linker- onder- kaak</u>	<u>rechter- onder- kaak</u>	<u>boven- kaak</u>	<u>berekend aan- tal prooidieren</u>
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	2	2	2	2
Woelmuis spec. (<i>Microtus spec.</i>)	1	-	1	1
Groenling (<i>Carduelis chloris</i>)	snavel			
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	snavel			

Mol

5.4 Landgoed Boekestein.

Van dit gebied was slechts één braakbal van een Bosuil beschikbaar die in de herfst van 1983 werd verzameld. Om meer over het voedsel en jachtgebied van deze uil te weten te komen zal het noodzakelijk zijn meer materiaal te verzamelen. Van de zuidelijker liggende landgoederen zijn van vroeger al verschillende gegevens beschikbaar. De nu gevonden braakbal bevatte een snavel en poten van een merel (*Turdus merula*).

6. Vleesconsumptie.

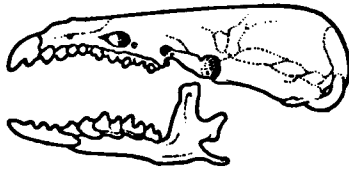
De dieren die door de uilesoorten gegeten zijn, verschillen soms aanzienlijk in gewicht. De consumptieve waarde van een groot prooidier is daardoor groter als van een klein prooidier.

Op zich zijn vier veldmuizen voor de predator net zo belangrijk als een klein konijn.

Door een bewerking toe te passen met een gewichtsfactor ontstaat voor de geanalyseerde partijen braakballen het volgende beeld (Tabellen 6,7 en 8).

Tabel 6: Geconsumeerde hoeveelheden vlees (in %) van de prooidieren in ransuilbraakballen van de Oud-Huizerweg.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>aantal prooien</u>	<u>gewichts-faktor</u>	<u>prooieen-heid</u>	<u>gewichts percentage</u>
Veldmuis	139	1	139	83,5
Aardmuis	4	1	4	2,4
Woelmuis spec.	1	1	1	0,6
Dwergmuis	12	0,5	6	3,6
Bosmuis	14	1	14	8,4
Goudhaantje	1	0,5	0,5	0,3
Barmsijs	1	1	1	0,6
Sijs	1	1	1	0,6

Bosspitsmuis

De berekening toont aan dat de vogels en zelfs het relatief grote aantal dwergmuizen slechts een kleine bijdrage in voedingswaarde leveren. De Ransuilen moeten het hebben van vrij gemakkelijk te bejagen talrijk voorkomende prooidieren van rond de 23 gram. Gemiddeld heeft een Ransuil in een jaar per dag 63 gram vlees nodig (Ceska, Graber en Martin in Glut 2 vom Slotzheim 1980). Dit betekent dat een Ransuil per dag drie prooidieren met een gewichts faktor 1 (bijv. veldmuizen) of drie vogels die samen hetzelfde wegen moet vangen.

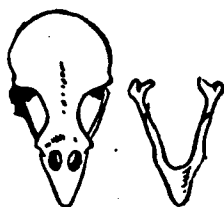
Tabel 7: Geconsumeerde hoeveelheden vlees (in %) van de prooidieren in bosuilbraakballen van de Beek.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>aantal prooien</u>	<u>gewichts-faktor</u>	<u>prooieen-heid</u>	<u>gewichts percentage</u>
Veldmuis	1	1	1	2,5
Rosse woelmuis	3	1	3	7,5
Woelmuis spec.	1	1	1	2,5
Bosmuis	2	1	2	5,0
Huisuis	1	1	1	2,5
Uil spec.	1	24	24	60
Zanglijster	1	4	4	10

De belangrijkste voedselcomponent in de bosuilbraakballen vormde de uil. Los hiervan zijn de bijdragen van de Zanglijster, rosse woelmuis, huisspitsmuizen, allen dieren van het half open of gesloten landschap belangrijk. Of de bosmuizen daar eveneens gevangen zijn is niet te achterhalen, maar wel aannemelijk. Bosmuizen kunnen namelijk in open landschappen tussen kruiden vegetaties voorkomen.

Tabel 8: Geconsumeerde hoeveelheden vlees (in %) van de prooidieren in Bosuilbraakballen van Oud-Naarden.

<u>Prooidiersoort</u>	<u>aantal- prooien</u>	<u>gewichts- faktor</u>	<u>prooieen- heid</u>	<u>gewichts- percentage</u>
Veldmuis	2	1	2	40
Woelmuis spec.	1	1	1	20
Groenling	1	1	1	20
Huismus	1	1	1	20

Ringmus

7. Discussie.

Evenals de braakbalanalyses van Ransuilen uit 1982 (Jonkers 1984) vormde ook nu de veldmuis het hoofdvoedsel. De roestplaats ligt op korte afstand van die van dat jaar. Het is aannemelijk dat de uilen de veldmuizen bemachtigden in Zuidelijk-Flevoland. Nergens in de omgeving is een biotoop aanwezig dat zulke hoge veldmuizen dichtheden kan halen om in grote aantallen in braakballen voor te kunnen komen. De Eempolders komen niet in aanmerking. Hier liggen voldoende potentiële roestplaatsen voor Ransuilen dichtbij. Interessant is het voorkomen van het vrij grote aantal dwergmuizen in de analyses van de Oud-Huizerweg. Verdonk (1979) veronderstelt op grond van de verzamelde gegevens van 1968-1976 dat door het afnemen van het rietareaal en het buiten bereik komen van de restanten ervan voor de Ransuil, de dwergmuis in aantal zal gaan verminderen. De nu verzamelde gegevens werpen een aantal vragen op. Waren er hoge dwergmuis dichtheden aan de kust van het "oude land" of kwamen er veel voor in rietrestanten in Zuidelijk-Flevoland? De dwergmuis is echter ook een soort die in graanvelden voorkomt. Het is mogelijk dat hij zich na het cultuurrijp maken van de akkers in de graanvelden heeft gevestigd. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat de Ransuilen wel de inmiddels groot geworden afstanden tot het rietareaal aflegden, maar door gebrek aan goede roestplaatsen de dag nog in het Gooi doorbrengen.

Dat Bosuilen grotere prooien niet schuwen is bekend. Of de poot van de uil tot een Bos- of Ransuil behoort was niet meer uit te maken. In ieder geval is het, gelet op de verzameldatum en het formaat van de poot, geen jonge Bosuil. Vogels behoren tot de regelmatige prooien van de Bosuil. Zij worden hoofdzakelijk op hun slaappleats gegrepen.

8. Samenvatting.

Een onderzochte partij ransuilbraakballen van de Gooise noordflank bevatte voornamelijk veldmuizen en in mindere mate dwerg- en bosmuis. Het grootste deel van deze dieren is vermoedelijk in Zuidelijk-Flevoland gevangen.

Een aantal braakballen van een Bosuil uit een ander deel van dit gebied bestond uit bos en bebouwde omgeving bewonende muizensoorten en o.a. resten van een uil. Enkele bosuilbraakballen van een ander landgoed van de Gooise noordflank bleken zowel uit woelmuizen als uit kleine zangvogels te bestaan.

9. Geraadpleegde literatuur.

1. Glutz vom Blotzheim. U.N. und Bauer K.M. 1980: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9 Columbiformes - Piciformes Wiesbaden.
2. Jonkers D.A. 1984: Over het voedsel van overwinterende Ransuilen in het Gooi. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. Hilversum. Uitgave 46.
3. Verdonk M. 1979: Muizen in braakballen uit Bikbergen (Huizen N.H.) in het bijzonder de dwergmuis (*Micromys minutus*) De Bosmuis 17(1): 2-8.

Woelrat

VOGELS KIJKEN VANUIT DE TREIN

D. Jonkers

Het reizen met de trein kan voor vogelaars een aantrekkelijke kant hebben. Wanneer je hiermee reist, naar school of werk of voor je plezier, is het prettig het nuttige met het aangename te verenigen. Zonder op het verkeer te hoeven letten kun je je hobby uitoefenen. Vooral wanneer er grotere treinreizen worden gemaakt gaat er een grote verscheidenheid aan landschapstypen met de daarin voorkomende vogelsoorten aan je voorbij. Vogels kijken vanuit de trein vraagt om een goed opmerkingsvermogen en het is heel spannend om de soms in een flits waargenomen vogels op soort te brengen.

Wat voor vogels zijn er zoal te zien? Vroeger reisde ik jaren lang met de trein van Apeldoorn naar Rotterdam. Tussen de bossen en de voor de spoorbaan uitgegraven heuvels was weinig te zien. Het zicht was te beperkt en mijn blik ging dan omhoog, waar af en toe een Buizerd hoog in de lucht te ontdekken viel. In de Gelderse Vallei werden de vele Eksters, Zwarte Kraaien, Houtduiven, de Kokmeeuwen op weilandjes of akkers en sporadisch een jagende Sperwer gesignaleerd. Het afremmen van de trein gaf de mogelijkheid kleine vogelsoorten te herkennen. In de omgeving van steden of dorpen zaten steevast Huismus, Ringmus, Merel, Witte Kwikstaart, Turkse Tortel maar ook wel eens Kuifleeuwerik. Door de hoge snelheid van de trein worden verder meestal alleen de grote vogelsoorten of groepen van bijvoorbeeld spreeuwen of met de trein meevliegende Boeren-, Huis-, of Gierzwaluwen herkend. Een aparte aanblik vormde altijd het Naardermeer, waar de spoordijk dwars doorheen loopt. In het winterhalfjaar hielden zich op de grote plassen geregeld groepen Meerkoeten, Kuif- en Tafeleenden, Wilde Eenden en wat Futen op. Meer in het voorjaar werden de groepen kleiner en verschenen Aalscholver, Blauwe Reiger, Lepelaar en ook wel een Purperreiger binnen mijn bereik. Het traject vanaf Utrecht was ook altijd goed voor weidevogels als Kievit, Grutto en de in die tijd ook al naar het binnenland oprukkende Scholekster. Zo beleefde ik niet alleen de wisseling der seizoenen door het komen en gaan van vogelsoorten maar ook het uitbreiden der broedgebieden. Het intrigeerde mij of het mogelijk was vogels vanuit de trein te tellen. Een hiervoor geschikte soort leek de Knobbelzwaan. En ja, het lukte! Vijf weken achtereen werd een zelfde traject geteld. De aantallen liepen vanaf de winter tot in het voorjaar op van tien tot zesendertig exemplaren op een lengte van veertig kilometer. Aan het eind van de reeks konden nog vier nesten met broedende vogels tussen Gouda en Woerden worden genoteerd. Later bleek dat verschillende ornithologen ook al op dit idee waren gekomen en dat enkele van hen zelfs getracht hadden op deze wijze broedvogelinventarisaties te verrichten.

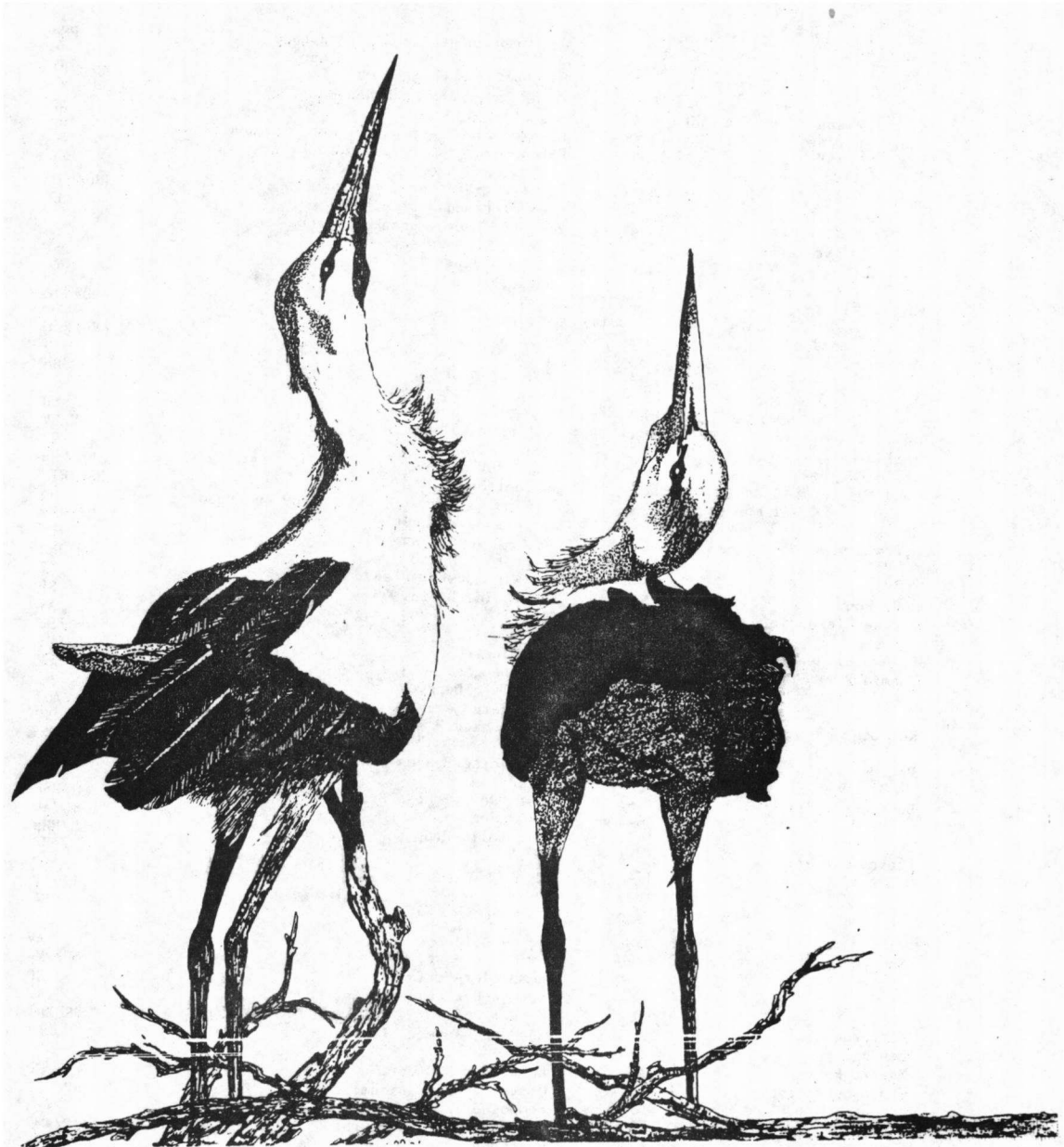
Natuurlijk kom je niet alleen algemene soorten tegen. Wat te denken van een Korhoender bij Leusden, een Ooievaar bij Meppel of een Smelleken bij Dronrijp. Als je besluit om met de trein op vakantie naar het buitenland te gaan is dit vanzelfsprekend een uitstekende gelegenheid om onderweg vogels te kijken. Zoals uit het bovenstaande verhaaltje blijkt kunnen forensen naar school of werk een stuk minder eentonig reizen. Waag eens een poging vogels te herkennen. Als je daar plezier in hebt kun je zelf per traject soortenlijstjes maken, Buizerden op paaltjes tellen of van soorten die je maar wilt aantekeningen maken.

Tot slot nog enkele tips. Kijk altijd met de zon mee en zorg voor schone ruiten. Probeer bij het raam te gaan zitten en als de zon het toelaat met de rijrichting mee. Te dichtbij kijken heeft met hoge snelheden weinig zin, te ver weg is altijd moeilijk. Met een strook van 100 - 200 meter kom je al een heel eind.

OP DE FIETS NAAR HORN EN KUIJERPOLDER-SPIEGELPOLDER OP 26 MEI 1984

F. Beffers

Kort na half zeven, toen Coby ook gearriveerd was, lieten wij het "Luije Gat" links liggen en vertrokken met 15 personen en 1 zeer jonge vogelaarster vanaf Franse Kampweg, via de Melkweg richting Nigtevecht. Direkt was op de Hilversumse Meent het ideale vogelweerd te proeven. Hoog in de lucht jubelden de Veldleeuweriken, Grutto's bestookten ons in duikvlucht met veel lawaai en alarmkreten. Vermoedelijk ter bescherming van hun jongen. Drukke bonte pietten trokken in formatie over. Aan de Karnemelksloot, bij een schuur met bouwvallige deur, lieten Huis- en Boerenzwaluw hun actieve leven goed zien. Een Huiszwaluw verzamelde klei voor nestbouw. Een Zomertaling accentueerde de paradijselijke rust. Met de Bergeenden, Knobbelswanen en andere vogels een plaatje. Een paar Witte Kwikken trokken onze aandacht. Ze hadden al grote jongen. Ter hoogte van het Naardermeer plotseling een stop! In het gras zag iemand enige kleine bolletjes bewegen, zwart-wit getekend. De eerste Kievitskuikens. Een paar Tureluurs beenden er druk tussendoor. Even verder een kreet! Adrie heeft een Watersnip in de "Kijkert". Zigzaggend door de lucht voert hij zijn balts uit. Een ratelend geluid, veroorzaakt door trillen van gespreide buitenstaartveren, is duidelijk te horen. Even verder een Tapuit. Het isabelkleurige borstje steekt duidelijk af tegen het gras. Via Kreugerlaan, langs de 's Gravelandseweg rijden we verder. Bij een boerderij wordt om stilte gevraagd om de Grauwe Vliegenvanger te horen. Wij zien hem in een flits. Na het oversteken van de vaart een koffiestop. Opnieuw stilte voor de Grauwe Vliegenvanger. Wij horen nu zijn ijle zang. Tussen het fluitekruid nuttigen we koffie met cake. Rick trakteert vanwege zijn verjaardag (een kwart eeuw). Wat verder een brug over, de Vecht langs. Meteen weer spanning, 2 Steenlopers nemen de "poten". Wij zien nog de witte banden op de vleugels. Een Groenling laat zich horen. Hier controleer ik Adrie op zijn geluidskennis. Tafeleenden en Kuifeenden dobberen in alle rust. Roodgeneusde jongen van een Meerkoet verkennen de omgeving. Hier is een plek waar de zomerklokjes groeien. Adrie wijst ons ook de mooie plekjes geschikt om later te vogelen. Opnieuw een pracht gebiedje, waar een Bosrietzanger met een Spotvogel en andere zangers zich laten horen. Even verder op het land zijn twee mannen met een schaap in de weer. Er wordt een lam geboren. Helaas levenloos. We werpen een blik op kasteel Nederhorst waar pauwen op de torentrans prijken. Buiten dit dorp de eerste Rietgors netjes met een witte boord. We horen veel Kleine Karekieten. Via Bergse Pad richting 's Graveland. We kijken uit naar de Zwarte Stern die kennelijk laat is. We luisteren of we de Braamsluiper horen en genieten van de bloeiendewaterviolier. Op het Stichts End een verrassing, een Koekoek vlakbij. Wij rijden door naar 's Gravelandvoor het klapstuk: twee Ooievaars op een nest. De vogels arriveren gelijk met ons. Een Fraulein met een wilde man, volgens de ringen. Hoog in de lucht cirkelt een Buizerd. Een pracht ochtend! Adrie en Rick bedankt voor de toelichting en tot ziens.

VELDWAARNEMINGEN

Samengesteld door Jos de Jonge ('t Gooi) en Ger Blok (Zuidelijk Flevoland)

Georde Fuut	4	21-4	Hilv. Wasmeer	HR/RSt
" "	2	12-5	Laarder Wasmeer	SP
Dodaars	1	10-4	Leeuwenlaan 's Grav.	AV
" "	2	21-4	Hilv. Wasmeer	HR/RSt
Aalscholver	± 400	15-4	Surfstrand M'berg, OV *)	JBh/PHp
Roerdomp	1	22-3	Laarder Wasmeer	DJ
Ooievaar	2	31-3	A-27 afslag Huizen, OV	GCh(RA)
" "	1	14-5	Weide Dammerweg, Ned.den Berg fouragerend, geen pootring	PSc/RI
"	1 vr	17-5	Langs Leeuwenlaan 's Grav. Liesveldooievaar nr. 153	AV/ND

Lepelaar	2	23-3	Achttien Morgen 's Grav. rustend	PSc
"	1 ad	24 en 28-3	" " " four.	"
"	1	7-5	Bergse Pad Ankeveen, OV	PSc/RI
"	2	14-5	Vecht Dammerweg Ned. den Berg, OV	" /"
Kleine Zwaan	ca 100	6-4	Eempolder-N	AP
Canadese Gans	2	12-4	Breukelerveense plas, OV met 3 Grauwe Ganzen	HR
"	1	15-4	Polder Achteraf (OV. v. Breukelerv. plas) bij	
			23 Grauwe Ganzen, rustend	HR
Grauwe Gans	± 50	8-4	Eempolder-N, four., rustend	JBh/PHp
"	3	12-4	Breukelerveense plas, OV	HR
"	23	15-4	Polder Achteraf Breukelerveen	"
Krakeend	9	21-3	Dammerkade Ankeveen	PSc
Pijlstaart	1 vr	12-4	Stichtse Brug	"
Smient	1 mn	13-3	Naarderbos	"
Wintertaling	3	15-4	Holl. Brug	JBh/PHp
Sloebend	1 mn + 1 vr	13 en 14-5	Naarderbos	PSc
Mandarijneend	1 mn	9-3	Hilversums Wasmeer	HR/Rst
Bergeend	2	28-3	Tienhovens kanaal Eindegooi H'sum	JJ
"	18	8-4	Omg. Oud-Naarden	JBh
Casarca	2	13-3	Boekesteijn 's Grav.	PSc
"	1 mn + 1 vr	10-4	Wijde Blik Kortenhoef	MH
Nijlgans	1	21 en 24-4	Vecht Breukelen	MH/HV
Brilduiker	10	5-3	Naarderbos	PSc
Grote Zaagbek	3	8-4	Eempolder-N, OV	JBh/PHp
Nonnetje	3 mn + 3 vr	12-3	Naarderbos	PSc/RI
"	1 mn + 1 vr	19-3	(+ 3 volg. dagen) Holl. End 69 Ankeveen	LH-S/JHg
Havik	1 vr	9-3	Hilversums Wasmeer	HR/RSt
Sperwer	1 mn	6-3	Spanderswoud H'sum	PP
"	1	13-3	Siriusstr. H'sum	LH/JMk
"	1	24-4	Gr. Wichmanstr. H'sum	AV
Rode Wouw	1	5-5	Stulpheide Baarn, OV	SP
Bruine Kiekendief	1 mn	19-3	Slikveld Stichtse Brug	AV
"	1 mn + 1 vr	12-4	" "	PSc
Blauwe Kiekendief	1	8-4	Eempolder-N	JBh/PHp
Boomvalk	2	9-4	Tafelberghei	EF
"	1 vr	3-5	Tuin Tafelbergweg	"
"	1	21-5	Larenberg Laren	AV/DJ
Korhoen	1 vr	8-5	Westerheide H'sum	AV/ND
"	1 vr	17-5	" "	" /"
Patrijs	1 mn + 1 vr	19-3	Omg. Valse Bosjes Blaricum	AV
"	2	3-5	Warandapark	RA
Bontbekplevier	9	12-3	Westzijde Stichtse Brug	PSc
"	2	8-4	Weilanden	mO/AP
"	1	15-4	Slik Holl. Brug	JBh/PHp
Kleine Plevier	1	15-4	" " "	" /"
Houtsnip	1	17-3	De Snip H'sum	RP
"	1	18-3	Laarder Wasmeer	PP/LH
"	1	22-3	Blaricum	EF
Wulp	1 pr	18-5	Westerheide	AV
Regenwulp	10	26-4	Stichtse Brug, OV	AP/RMa
"	9	28-4	Eempolder-N, foer.	SP
"	4	2-5	Keverdijkse polder, rustend	AV
"	5	7-5	Bergse Pad, OV	PSc/RI
Witgatje	1	30-4	Laarder Wasmeer, foer.	"
Bosruiter	3	30-4	" " "	"
Zwarte Ruiter	1	28-4	Eempolder-N, foer.	SP
Groenpoortruiter	1	23-4	Oostermeent Blaricum, foer.	AV.e.a.
Kemphaan	4 vr	6-4	Eempolder-N	AP/mO
"	± 100	26-4	Weilanden Stichtse Brug	AP/RMa
Kluut	8	12-4	Westzijde	PSc
Dwergmeeuw	1	27-3	Gooimeer Oud-Naarden	AP/mO
"	7	13-4	" "	" /"
Visdief	2	16-4	Vuntus Loosdrecht	AV
Ransuil	1	12-3	NO Hilversum	PP
"	1	17-4	Westerheide H'sum	AV/ND
Velduil	1	18-5	" "	AV
Bosuil	1	11-4	Gooilust 's Grav.	PSc/RI
"	1	14-4	Oud-Naarden	JBh/PHp
IJsvogel	2	25-3	Loenderveense plas	AV
"	1	1-4	's Graveland	PSc
Groene Specht	1 + 1	21-4	Zuiderheide H'sum	HR/RSt
Grote Bonte Specht	1	11-3	Tuin Rietmeent H'sum	PSc/HHk
Kleine Bonte Specht	1 vr	27-2	Omg. Utrechtseweg H'sum	ND
"	1 mn	6-3	Corversbos H'sum	BD/ND
Zwarte Specht	1 mn	27-2	Omg. Utrechtseweg H'sum	ND
"	1	10-4	Spanderswoud H'sum	AV
Kuifleeuwerik	1	4-4	P-plaats Zwembad Lieberg H'sum	LH/JRe
Boomleeuwerik	2	11-4	Westerhei, in baltsvlucht	MT
"	1	12-4	Zuiderheide H'sum	AV/ND
"	1	12-4	Laarder Wasmeer	" /"
"	4	13-4	Westerhei middenged.	" /"
"	1	5-5	Stulpheide Baarn	SP
"	1	8-5	Blaricummerheide	AV/ND
Boompieper	1	23-4	Westerheide H'sum	AV
"	1	2-5	De Snip H'sum	AV
"	1	7-5	Hoorneboegse hei	MH
Grote Gele Kwikstaart	1	18-3	Laarder Wasmeer	PP/LH

Witte Kwikstaart	1	14-2	Kloosterlaan H'sum	ND
" "	12	16-3	Zanddijk Naarden	AV/ND
Roek	4	5-3	Raadhuis H'sum, OV	PP
"	1	5-3	NO H'sum, OV	"
"	1	6-3	Spanderswoud H'sum, OV	"
Grote Karekiet	1	21-5	Laarder Wasmeer	AV
Spotvogel	1	21-5	Wakkerendijk Eemnes	"
Zwartkop	1	29-4	Tuin Hilv. Meent	PSc
"	1	29-4	Bergse Pad Ankeveen	PSc
Braamsluiper	1	25-4	Moleneind Kortenhoef	AV
"	2	29-4	Muyeveld Loosdrecht	BJ/DJ
Tjiftjaf	1	11-3	Naarderbos	ND/BD
Fluiter	1	29-4	Ziekenhuis Hoog Laren Blaricum	DJ/JH
"	1	29-4	Prinses Julianalaan Blaricum	"/"
Vuurgoudhaantje	1	3-3	Schaapskooi Westerhei	ND
Bonte Vliegenvanger	1	20-4	Oude Meentweg - Spandersln H'sum	JF
"	2	20-4	Boekestejn 's Grav.	"
"	1	1-5	Oud Bussum Huizen	AP
"	3 mn	18-5	Bachlaan H'sum	AV
"	1 pr	21-5	Hoorneboeg, bij pimpelmeeskaat	JJ
Grauwe Vliegenvanger	1	20-5	Larenberg Laren	AV/DJ
"	3	21-5	Wakkerendijk Eemnes	AV
Tapuit	1 vr	18-4	Hilv. Meent - Karnemelksloot	PSc
"	1	26-4	Hoorneboegse heide	MH
"	2 mn	2-5	Hilv. Meent weidegebied	PSc
Paapje	1 mn + 1 vr	25-4	Egelshoek Nw. Loosdrecht	HR
Roodborsttapuit	1 mn + 1 vr	11-4	Westerhei H'sum	AV/ND
"	1 pr	21-5	Hoorneboegse hei, als vorig jaar	JJ
Gekrangde Roodstaart	1 vr	13-4	Westerhei H'sum	AV/ND
"	1 mn	2-5	Hakkelaarsbrug M'berg	AV
Nachtegaal	1 mn	17-5	Bosjes caravanterrein Huizer Eng.	EF
Beflijster	1 mn	17-4	Laarderweg Laren	AV/ND
Grote Lijster	4	11-4	Laarder Eng Laren	ND
"	1 mn + 1 vr	18-4	Schapendrikt Blaricum	AV
"	2	28-4	Doodweg bij sportveld N.L. H'sum	"
"	3	17-5	Langs Leeuwenlaan 's Grav	AV/ND
Bardmannetje	4	23-4	Slikveld Stichtse Brug	AVe.a.
Goudvink	1 mn + 3 vr	24-3	Westerhei H'sum	SP
"	1 mn + 1 vr	7-4	't Mouwtje Bussum	JBh/PHp
"	1 vr	25-4	Fietspad t.z.v. Blijkpolder N.den Berg	JF
Appelvink	1	14-3	Tuin Holl. End Ankeveen	LH-S/mT/mB
"	1	16-3	Omg. Raadhuis H'sum	PP
Europese Kanarie	3 vr	2-4	't Mouwtje Bussum	JBh
Putter	2	11-4	Laarder Eng Laren	ND
"	1 mn	2-5	Boerderij Keverdijk	AV
Kneu	4	2-5	Keverdijkse Polder Weesp	"
Kruisbek	1 + 1	6-3	Spanderswoud H'sum	PP
Rietgors	± 25	24-4	Laarder Wasmeer Plas C	AV

Dank komt toe aan de waarnemers:

RA - R. v.d. Akker	LH-S - L.M. Hagen- van Swaay	RP - R. van Poelgeest
mB - Mevr. v.d. Berg	MH - M. Hinterding	SP - S. Poelstra
JBh - J.W. Boerhout	PHP - P. Helsper	HR - H. Russer
GCh - Gerard Christenhuis	RI - R. v. Iperen	JRe - J. Rensebrink
BD - B. Dwers	BJ - Bas Jonkers	PSc - P. Schut
ND - N. Dwers	DJ - D.A. Jonkers	RSt - R. Stringa
EF - E. Frater-Smid	JJ - J. de Jonge	mT - M.A.F.H. Tabois
JF - J.J. Frieswijk	JMk - J. Mekel	AV - A. Vermeule
HHk - H. Hoefkens	RMa - R. v. Maanen	HV - H. Voort
JH - J. Harder	AP - A. Pluister	
JHg - J.A.M. Hagen	mO - Mevr. Oudendal	
LH - L. v. 't Hoff	PP - P. v.d. Poel	

WAARNEMINGEN FLEVOPLDER

Geoorde Fuut	13	6-5	Bovenwater	KB
Grote Zilverreiger	1	14-3	Weersluisplas	"
"	1	1-4	Hut Knardijk	GB/KAR/JMB
"	1	26-4	Knardijk bij A6	WH
Ooievaar	1	15-5	Almere-Haven	CB
Sneeuwgans	3	(2 ad, 1 onv)	22-3 Keersluisplas	KB
Canadese Gans	2	15-3	Keersluisplas	"
Witooigeend	1 o	25-2	Strandgaperweg	"
Eidereend	1 o	18-3	Oostvaardersdijk	JF
IJseend	1 o	9-3	Mulderzand	KB
Middelste Zaagbek	1 o	6-3	Houtribsluizen	"
Nonnetje	1 o	3-5	Oostvaardersdijk	"
Visarend	1	1-5 /8-5	Larserbos	KB/CB
"	1	2-5	Ibisweg	CB
"	1	12-5	Ooievaarweg	GB/TW/KAMe.a.

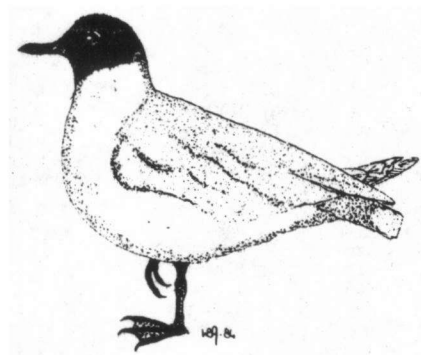
Zeearend	1	25-2	Praamweg	KB
Slechtvalk	1	28-1	Hollandse Hout	EH.e.a.
Goudplevier	2	3-5	Wulpweg	GB
Morinelplevier	30	2-5/20-5	Dodarsweg	KBe.a.,
Steenloper	1	8-5	Harderbroek	KB
Breedbekstrandloper	1	(max. 8 ex!)	11-5/13-5 Hut Knardijk	KBe.a.
Krombekstrandloper	4	7-5	Oostvaardersplassen	KB
Kanoetstrandloper	4	7-5	" "	"
Drieteenstrandloper	1	11-5	Hut Knardijk	"
Grauwe Franjepoot	1	11-5	" "	KBe.a.
Rosse Grutto	2	7-5	Knardijk	KB
Zwartkopmeeuw	3	6-5	Oostvaardersdijk P20-2	KBe.a.
Dwergmeeuw	± 60	11-5	Bovenwater	KB
Geelpootmeeuw	1	25-2	Lelystad-Haven	"
Koekoek	1	12-2	Oostvaardersdijk P26-8	Ed
Hop	1	19-4	Hollandse Hout	KB
Waterpieper	14	14-3	Keersluisplas	"
Rouwkwikstaart	1	9-3	Almere-Stad	"
Bonte Vliegenvanger	1	15-4	Almere-Buiten	WH
Grote Karekiet	1	12-5	Knardijk	GB/JMB/KAM
Beflijster	1	19-4	Hollandse Hout	KB
Staartmees	2	(nest) 24-3	Middenbos (1 ex geheel witte kop)	GB
Ortolaan	1	12-5	Eendenweg	GB/Twe.a.
IJSgors	1	12-2	Oostvaardersdijk	Ed
Sneeuwgors	1	18-3	" "	JF
Barmsijs	7	18-3	Waterlandseweg	HD
Bunzing	1	8-3	Stichtse Brug A27	GB
Hermelijn	1	24-3	Waterlandseweg	"

KB - Kees Breuk
 GB - Ger Blok
 KAM - Karel Maurer
 JMB - Jan Boshuizen

WH - W. Heeroms
 JF - Joh. Frieswijk
 TW - Ton Walraven

RH - Ron Heise
 EL - Erik Lam
 HD - Huub
 Duivenoorden

Tevens alle niet genoemde waarnemers hartelijk dank!

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : H.Hardon, Dotterbloemlaan 39, Baarn, tel. 02154-18804
Sekretaris : P.Dieperink, Wagenstraat 19, Utrecht, tel. 030-520491
Peningmeester : L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, Weesp, tel. 02940-11683
Ledenadministratie: F.v.Klaveren, Berkenhof 3, Kortenhoef, tel. 035-61426

Kontaktpersonen

Avifauna : R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, Ankeveen, tel. 035-62641
Eempolders : R.A.Kole, R.Jacobsstraat 28, Bunschoten, tel. 03499-2303
Nestkasten : J.Mekel, Sิริusstraat 23, Hilversum, tel. 035-858955
H.W.de Soete, G.v.Amstelstraat 410, Hilversum, tel.035-10834
Propaganda : H.W.de Soete, G.v.Amstelstraat 410, Hilversum, tel.035-10834
Vogelcursus : F.v.Klaveren, Berkenhof 3, Kortenhoef, tel. 035-61426
contr. Vogelwet: R.G.Moolenbeek, (zie boven)
Korhaan : A.Stoker, Gabriëlgaarde 42, Kortenhoef, tel. 035-62478
Vogelasyl : B.v.Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, Naarden, tel. 02159-45658
Z. Flevoland : G.Blok, Schapenmeent 109, Almere-Haven, tel. 03240-16101
Excursies : J.J.M.Hardon-v.Velsen, Dotterbloemlaan 39, Baarn, tel.02154-18804
Ringonderzoek :

Inzenden waarnemingskaartjes

J. de Jonge, Van Brakellaan 26, Hilversum, tel. 035-17672

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek
Bussum/Naarden : L.Reddingius, Gr.W. de Oudelaan 22, tel. 02159-42508
Hilversum : J. de Jonge

Contributie : f 20,- per jaar, huisgenootlid f 7,50, Vogeljaar f 17,60

Gironummer : 2529179 t.n.v. penn. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp